

Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (viides jaosto)

21 päivänä joulukuuta 2016*

Ennakkoratkaisupyyntö — Direktiivi 93/13/ETY — Direktiivi 2009/22/EY — Kuluttajansuoja — Julkisessa rekisterissä olevien kohtuuttomien ehtojen erga omnes -vaikutus — Elinkeinonharjoittajalle, joka on käyttänyt mainittuun rekisteriin kirjattua ehtoa vastaavaksi katsottua ehtoa, määrätty rahamääräinen seuraamus — Elinkeinonharjoittaja, joka ei ole osallistunut menettelyyn, joka on johtanut sopimusehdon kohtuuttoman luonteen toteamiseen — Euroopan unionin perusoikeuskirjan 47 artikla — Käsite ”sellainen kansallinen tuomioistuin, jonka päätöksiin ei kansallisen lainsäädännön mukaan saa hakea muutosta”

Asiassa C-119/15,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyyntöstä, jonka Sąd Apelacyjny w Warszawie (Varsovan muutoksenhakutuomioistuin, Puola) on esittänyt 19.11.2014 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 9.3.2015, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Biuro podróży ”Partner” sp. z o.o. sp.k. w Dąbrowie Górniczej

vastaan

Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (viides jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja J. L. da Cruz Vilaça sekä tuomarit M. Berger, A. Borg Barthet, E. Levits (esittelevä tuomari) ja F. Biltgen,

julkisasiamies: H. Saugmandsgaard Øe,

kirjaaja: hallintovirkamies K. Malacek,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 9.3.2016 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

- Biuro podróży ”Partner” sp. z o.o. sp.k. w Dąbrowie Górniczej, edustajanaan oikeudellinen neuvonantaja I. Bryła-Rokicka,
- Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, edustajanaan oikeudellinen neuvonantaja D. Sprzączkowska,
- Puolan hallitus, asiamiehinhään B. Majczyna, M. Nowak ja M. Kamejsza,

* Oikeudenkäyntikieli: puola.

— Euroopan komissio, asiamiehinään G. Goddin, A. Szmytkowska ja D. Roussanov,
kuultuaan julkisasiamiehen 2.6.2016 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,
on antanut seuraavan

tuomion

- 1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista 5.4.1993 annetun neuvoston direktiivin 93/13/ETY (EYVL 1993, L 95, s. 29) 6 artiklan 1 kohdan ja 7 artiklan, luettuina yhdessä kuluttajien etujen suojaamista tarkoittavista kieltokanteista 23.4.2009 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2009/22/EY (EUVL 2009, L 110, s. 30) 1 ja 2 artiklan kanssa, sekä SEUT 267 artiklan tulkintaa.
- 2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa asianosaisina ovat Biuro podróży "Partner" sp. z o.o. sp.k. w Dąbrowie Górniczej (jäljempänä Biuro Partner) ja Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (kilpailu- ja kuluttajansuojaviraston pääjohtaja, Puola) ja joka koskee sitä, että Biuro Partner on käyttänyt kielletyiksi todettujen yleisten sopimusehtojen kansalliseen rekisteriin kirjattujen yleisten sopimusehtojen lausekkeita.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

- 3 Direktiivin 93/13 3 artiklan 3 kohdassa säädetään seuraavaa:

"[Tämän direktiivin] liitteessä on ohjeellinen luettelo, joka ei ole tyhjentävä, niistä ehdoista, joita voidaan pitää kohtuuttomina."

- 4 Mainitun direktiivin 6 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

"Jäsenvaltioiden on säädettävä, että elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisen sopimuksen kohtuuttomat ehdot eivät sido kuluttajia niiden kansallisen lainsäädännön mukaisesti ja että sopimus jää muilta osin osapuolia sitovaksi, jos sopimus voi olla olemassa ilman kohtuuttomia ehtoja."

- 5 Saman direktiivin 7 artiklassa säädetään seuraavaa:

"1. Jäsenvaltioiden on kuluttajien ja kilpailevien elinkeinonharjoittajien edun vuoksi varmistettava, että on olemassa riittäviä ja tehokkaita keinoja kohtuuttomien ehtojen käytön lopettamiseksi elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisissä sopimuksissa.

2. Edellä 1 kohdassa tarkoitetut keinot sisältävät säännöksiä, joiden mukaisesti henkilöt ja järjestöt, joilla on kansallisen lainsäädännön mukaisesti laillinen etu suojella kuluttajia, voivat kansallisen lainsäädännön mukaisesti saattaa asian käsiteltäväksi tuomioistuimessa tai toimivaltaisessa viranomaisessa, jotka voivat päättää, ovatko yleiseen käyttöön laaditut sopimusehdot luonteeltaan kohtuuttomia, ja käyttää riittäviä ja tehokkaita keinoja tällaisten ehtojen käytön lopettamiseksi.

3. Kansallista lainsäädäntöä noudattaen 2 kohdassa tarkoitetut oikeudelliset keinot voidaan kohdistaa erikseen tai yhteisesti useisiin saman alan elinkeinonharjoittajiin tai näiden järjestöihin, jotka käyttävät samoja yleisiä sopimusehtoja tai samanlaisia ehtoja tai suosittavat niiden käyttöä."

6 Direktiivin 93/13 8 artiklassa säädetään seuraavaa:

"Jäsenvaltiot voivat antaa tai pitää voimassa tämän direktiivin soveltamisalalla perustamissopimuksen mukaisia tiukempia säännöksiä varmistaakseen kuluttajalle suojelun korkeamman tason."

7 Kuluttajan oikeuksista, direktiivin 93/13 ja Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 1999/44/EY muuttamisesta sekä neuvoston direktiivin 85/577/ETY ja Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 97/7/EY kumoamisesta 25.10.2011 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä 2011/83/EU (EUVL 2011, L 304, s. 64) muutettiin direktiiviä 93/13, jotta jäsenvaltiot veloitettaisiin ilmoittamaan Euroopan komissiolle tiettyjä aloja koskevien kansallisten erityissäädösten antamisesta.

8 Direktiivillä 2011/83 direktiiviin 93/13 lisätystä 8 a artiklassa säädetään seuraavaa:

"1. Jos jäsenvaltio hyväksyy 8 artiklan mukaisesti säännöksiä, se ilmoittaa niistä ja niiden mahdollisista myöhemmistä muutoksista komissiolle, erityisesti jos

--

— kyseisiin säännöksiin sisältyy luetteloita kohtuuttomiksi katsottavista sopimusehdoista.

2. Komissio huolehtii siitä, että 1 kohdassa tarkoitettut tiedot ovat helposti kuluttajien ja elinkeinonharjoittajien saatavilla muun muassa verkkosivuston välityksellä.

--"

9 Direktiivin 2009/22 1 artiklassa määritellään tämän direktiivin soveltamisala seuraavasti:

"1. Tämän direktiivin tarkoituksena on lähentää niitä jäsenvaltioiden lakeja, asetuksia ja hallinnollisia määräyksiä, jotka liittyvät 2 artiklassa tarkoitettuihin, liitteeseen I sisältyvien direktiivien soveltamisalaan kuuluvien, kuluttajien yhteisten etujen suojaamista tarkoitaviin kieltokanteisiin, jotta voitaisiin varmistaa sisämarkkinoiden moitteeton toiminta.

2. Tässä direktiivissä oikeudenloukkauksella tarkoitetaan mitä hyvänsä liitteessä I lueteltujen direktiivien, sellaisina kuin ne ovat saatettuina osaksi jäsenvaltioiden kansallista lainsäädäntöä, vastaista tointa, joka vahingoittaa 1 kohdassa tarkoitettuja yhteisiä etuja."

10 Tämän direktiivin 2 artiklassa, jonka otsikko on "Kieltokanteet", säädetään seuraavaa:

1. Jäsenvaltioiden on nimettävä ne tuomioistuimet tai hallintoviranomaiset, joilla on toimivalta ratkaista 3 artiklassa tarkoitettujen oikeutettujen yksikköjen nostamat kanteet, joissa vaaditaan

a) minkä hyvänsä oikeudenloukkauksen määräämistä lopetettavaksi tai sen kieltämistä kaikin tarkoituksenmukaisin keinoin ja tarvittaessa kiireellistä menettelyä noudattaen;

b) tapauksen mukaan sellaisia toimenpiteitä kuin päätöksen julkaiseminen kokonaan tai osittain sopivaksi katsotussa muodossa ja/tai oikaisuilmoituksen julkaiseminen oikeudenloukkauksen jatkuvien vaikutusten poistamiseksi;

--"

11 Direktiivin 2009/22 liitteessä I, jonka otsikko on "Luettelo 1 artiklassa tarkoitetuista direktiiveistä", olevassa 5 kohdassa mainitaan direktiivi 93/13.

Puolan oikeus Kilpailu- ja kuluttajansuoja-asioista annettu laki

- 12 Kilpailu- ja kuluttajansuoja-asioista 16.2.2007 annetun lain (Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów) (Dz. U., nro 50, järjestysnumero 331), sellaisena kuin sitä sovelletaan pääasiaan (jäljempänä kilpailu- ja kuluttajansuoja-asioista annettu laki), 24 §:ssä säädetään seuraavaa:

”1. Kuluttajien yhteisiä etuja loukkaavat käytännöt ovat kiellettyjä.

2. Kuluttajien yhteisiä etuja loukkaavilla käytännöillä tarkoitetaan elinkeinonharjoittajan oikeudenvastaista menettelyä, jolla loukataan kyseisiä etuja, ja niihin kuuluu erityisesti:

- 1) 17.11.1964 annetun siviiliprosessilain (Ustawa – Kodeks postępowania cywilnego) (Dz. U., nro 43, järjestysnumero 296, sellaisena kuin se on muutettuna) 479⁴⁵ §:ssä tarkoitettuun kiellettyiksi todettujen sopimusehtojen rekisteriin kirjattujen yleisten sopimusehtojen ehtojen käyttö.

– –”

- 13 Kilpailu- ja kuluttajansuoja-asioista annetun lain 106 §:ssä säädetään seuraavaa:

”1. Kilpailu- ja kuluttajansuojaviraston pääjohtaja voi määrätä elinkeinonharjoittajalle päätöksellä rahamääräisen seuraamuksen, jonka määrä on enintään 10 prosenttia rahamääräisen seuraamuksen määräämisvuotta edeltäneen varainhoitovuoden liikevaihdosta, jos kyseinen elinkeinonharjoittaja on – vaikka vain tahattomasti –

– –

- 4) soveltanut 24 §:ssä tarkoitettua kuluttajien yhteisiä etuja loukkaavaa käytäntöä.

– –”

Siviiliprosessilaki

- 14 Siviiliprosessista 17.11.1964 annetun lain, sellaisena kuin sitä sovellettiin pääasiassa (jäljempänä siviiliprosessilaki), 398¹, 398³, 398⁹, 479⁴², 479⁴³ ja 479⁴⁵ §:ssä säädettiin seuraavaa:

”398¹ §

1. Asianosainen, Prokurator Generalny [(yleinen syyttäjä)], Rzecznik Praw Obywatelskich [(oikeusasiamies)] tai Rzecznik Praw Dziecka [(lapsiasiavaltuutettu)] voi tehdä kassaatiovalituksen Sąd Najwyższyyn [(ylin tuomioistuin, Puola)] lainvoimaisesta tuomiosta tai vaatimuksen hylkäämistä tai asian raukeamista koskevasta määräyksestä asiassa, joka on ollut muutoksenhakutuomioistuimen käsiteltävänä, ellei erityisessä säännöksessä säädetä toisin.

– –

398³ §

1. Asianosainen voi tehdä kassaatiovalituksen seuraavien perusteiden nojalla:

- 1) aineellisen oikeuden rikkominen sen virheellisen tulkinnan tai sen virheellisen soveltamisen vuoksi.
- 2) menettelyllisten sääntöjen rikkominen, jos laiminlyönnillä on voinut olla olennainen merkitys asian lopputulokseen.

--

398⁹ §

1. Sąd Najwyższy [(ylin tuomioistuin)] ottaa kassaatiovalituksen tutkittavaksi, kun

- 1) asiaan liittyy olennainen oikeudellinen kysymys
- 2) on tarpeen tulkita oikeussäännöksiä, jotka herättävät vakavia epäilyksiä tai johtavat erilaisiin oikeuskäytäntöihin
- 3) oikeudenkäynti on pätemätön tai
- 4) kassaatiovalitus on selvästi perusteltu.

2. Sąd Najwyższy päättää suljetuin ovin kassaatiovalituksen tutkittavaksi ottamisesta. Sen ei tarvitse perustella päätöstään kirjallisesti.

--

479⁴² §

1. Jos vaatimus hyväksytään, tuomioistuin esittää tuomionsa tuomiolauselmassa kielletyiksi todettujen yleisten sopimusehtojen sisällön ja kieltää niiden käytön.

--

479⁴³ §

Lainvoimaisen tuomion oikeusvaikutukset ulottuvat kolmansiin heti, kun kielletyiksi todettu yleisten ehtojen lauseke on kirjattu 479⁴⁵ §:n 2 momentissa tarkoitettuun rekisteriin.

--

479⁴⁵ §

1. Tuomioistuin toimittaa kilpailu- ja kuluttajansuojaviraston pääjohtajalle jäljennöksen lainvoimaisesta tuomiosta, jossa vaatimus hyväksytään.
2. Kilpailu- ja kuluttajansuojaviraston pääjohtaja pitää kielletyiksi todettujen sopimusehtojen rekisteriä 1 momentissa tarkoitettujen tuomioiden perusteella.
3. Edellä 2 momentissa tarkoitettu rekisteri on julkinen.”

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

15 Biuro Partner on puolalainen matkailupalvelualalla toimiva yhtiö.

16 Kilpailu- ja kuluttajansuojaviraston pääjohtaja totesi 22.11.2011 tekemällään päätöksellä, että Biuro Partner käytti sopimusehtoja, joiden katsottiin vastaavan sopimusehtoja, jotka oli todettu kielletyiksi oikeudenkäynneissä, jotka olivat koskeneet muita elinkeinonharjoittajia, ja jotka oli merkitty kielletyiksi

todettujen yleisten sopimusehtojen kansalliseen rekisteriin. Tämän viraston pääjohtajan mukaan Biuro Partnerin käyttämät sopimusehdot loukkasivat kuluttajien yhteisiä etuja ja olivat perusteena 27 127 Puolan zlotyn (PLN) (noin 6 400 euroa) suuruisen seuraamuksen määräämiselle.

- 17 HK Zakład Usługowo Handlowy "Partner" sp. z o.o., jonka seuraannonsaaja Biuro Partner on, riitautti tämän yhtiön käyttämien sopimusehtojen vastaavuuden mainittuun rekisteriin kirjattujen ehtojen kanssa.
- 18 Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Varsovan alueellinen tuomioistuin – kilpailu- ja kuluttajansuoja-asioiden tuomioistuin, Puola) hylkäsi 19.11.2013 Biuro Partnerin kanteen mainitusta kilpailu- ja kuluttajansuojaviraston pääjohtajan päätöksestä ja katsoi viimeksi mainitun tavoin, että vertailut sopimusehdot vastasivat toisiaan.
- 19 Biuro Partner valitti tästä tuomiosta Sąd Apelacyjny w Warszawieihin (Varsovan muutoksenhakutuomioistuin, Puola).
- 20 Tällä tuomioistuimella on epäilyksiä tavasta, jolla direktiivejä 93/13 ja 2009/22 pitäisi tulkita. Tältä osin mainittu tuomioistuin viittaa 26.4.2012 annettuun tuomioon Invitel (C-472/10, EU:C:2012:242), jossa unionin tuomioistuin katsoi lähinnä, että sellaisen tuomioistuinratkaisun, jolla todetaan kohtuuttomiksi katsottujen sopimusehtojen lainvastaisuus, vaikutus voidaan ulottaa kaikkiin kuluttajiin, jotka ovat tehneet saman elinkeinonharjoittajan kanssa sopimuksen, joka sisältää samoja ehtoja, olematta asianosaisina viimeksi mainittua vastaan vireille pannussa oikeudenkäynnissä. Tämän tuomioistuimen epäilykset koskevat erityisesti kysymystä siitä, onko näin myös sellaisten kuluttajien osalta, jotka ovat tehneet samoja ehtoja sisältäneen sopimuksen eri elinkeinonharjoittajan kanssa, joka ei ole osallistunut oikeudenkäyntiin, joka on johtanut kyseisten ehtojen kohtuuttomuuden toteamiseen.
- 21 Näin ollen Sąd Apelacyjny w Warszawie (Varsovan muutoksenhakutuomioistuin) on päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:
  - "1) Voidaanko direktiivin 93/13 6 artiklan 1 kohdan ja 7 artiklan ja direktiivin 2009/22 1 ja 2 artiklan perusteella pitää sitä, että toinen elinkeinonharjoittaja, joka ei ole osallistunut kielletyiksi todettujen yleisten sopimusehtojen rekisteriin kirjaamiseen päättyvään menettelyyn, käyttää sellaisia samansisältöisiä sopimusehtojen lausekkeita, joiden on tuomioistuimen antamalla lainvoimaisella tuomiolla katsottu olevan kiellettyjä ja jotka on kirjattu kielletyiksi todettujen sopimusehtojen rekisteriin, lainvastaisena toimintana, joka kansallisen oikeuden mukaan on kuluttajien yhteisiä etuja loukkaava käytäntö ja peruste määrätä tämän johdosta rahamääräinen seuraamus kansallisessa hallinnollisessa menettelyssä?
  - 2) Onko [SEUT] 267 artiklan kolmannen kohdan perusteella toisen asteen tuomioistuin, jonka valituksen käsittelyn tuloksena antamasta tuomiosta voidaan tehdä Puolan tasavallan siviiliprosessilaissa tarkoitettu kassaatiovalitus, sellainen tuomioistuin, jonka tuomioihin ei kansallisen lainsäädännön mukaan voida hakea muutosta, vai onko kassaatiovalituksen tutkimiseen toimivaltainen Sąd Najwyższykin (ylin tuomioistuin) tällainen tuomioistuin?"

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

Ensimmäinen kysymys

- 22 Ensimmäisellä kysymyksellään ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin kysyy lähinnä, onko direktiivin 93/13 6 artiklan 1 kohtaa ja 7 artiklaa, luettuina yhdessä direktiivin 2009/22 1 ja 2 artiklan kanssa, tulkittava siten, että ne ovat esteenä sille, että sellaisten yleisten sopimusehtojen käyttämistä, joiden

sisältö vastaa lainvoimaisella tuomioistuinratkaisulla kielletyiksi todettujen ja tällaisten sopimusehtojen kansalliseen rekisteriin kirjattujen ehtojen sisältöä, pidetään sellaiseen elinkeinonharjoittajaan nähden, joka ei ole ollut asianosaisena menettelyssä, joka on päättynyt näiden ehtojen kirjaamiseen mainittuun rekisteriin, lainvastaisena menettelynä, joka voidaan sanktioida rahamääräisen seuraamuksen määräämisellä.

- 23 Aluksi on todettava, että sekä ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin että komissio kirjallisissa huomautuksissaan ovat ilmaisseet epäilyksensä pääasiassa kyseessä olevan kaltaisen kansallisen järjestelmän yhteensoveltuvuudesta Euroopan unionin perusoikeuskirjan (jäljempänä perusoikeuskirja) kanssa ja erityisesti sen 47 artiklan kanssa, siltä osin kuin elinkeinonharjoittajalta puuttuu tämän järjestelmän mukaisesti mahdollisuus esittää väitteitä siitä, että kyseessä olevat yleiset sopimusehdot eivät ole kohtuuttomia, ja siten tältä evättäisiin oikeus tulla kuulluksi.
- 24 Tältä osin on muistutettava, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan unionin oikeusjärjestyksessä taattuja perusoikeuksia voidaan soveltaa kaikkiin unionin oikeudessa säänneltyihin tilanteisiin mutta ei muihin tilanteisiin (tuomio 26.2.2013, Åkerberg Fransson, C-617/10, EU:C:2013:105, 19 kohta).
- 25 Nyt käsiteltävässä asiassa unionin tuomioistuimen käytettävissä olevista asiakirjoista ilmenee, että pääasiassa kyseessä olevalla kansallisella säännöstöllä pannaan täytäntöön direktiivit 93/13 ja 2009/22. Siten Biuro Partnerille tämän järjestelmän perusteella määrätty rahamääräinen seuraamus merkitsee näiden direktiivien täytäntöönpanoa. Näin ollen unionin oikeusjärjestyksessä taattuja perusoikeuksia on noudatettava.
- 26 Koska direktiiveistä 93/13 ja 2009/22 puuttuu nimenomaisesti elinkeinonharjoittajan tehokkaasta oikeussuojajärjestelmästä säätävä säännös, niitä on tulkittava tältä osin perusoikeuskirjan 47 artiklan valossa.
- 27 Tästä seuraa, että direktiivien 93/13 ja 2009/22 tulkinassa perusoikeuskirjan 47 artiklan valossa on otettava huomioon se, että jokaisella, jonka unionin oikeudessa taattuja oikeuksia voidaan loukata, on oikeus tehokkaiseen oikeussuojakeinoihin. Tämä koskee paitsi kuluttajia, jotka väittävät, että heidän elinkeinonharjoittajan kanssa tekemänsä sopimuksen kohtuuton sopimusehto vahingoittaa heitä, myös Biuro Partnerin kaltaista elinkeinonharjoittajaa, joka väittää, että riidanalaista sopimusehtoa ei voida luokitella kielletyiksi eikä siitä voida määrätä rahamääräistä seuraamusta pelkästään siitä syystä, että vastaava ehto on kirjattu kielletyiksi todettujen yleisten sopimusehtojen kansalliseen rekisteriin, ilman, että tämä on ollut asianosaisena oikeudenkäynnissä, joka on johtanut tällaisen ehdon kirjaamiseen kyseiseen rekisteriin.
- 28 Lisäksi on muistutettava, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan direktiivillä 93/13 toteutettu suojajärjestelmä perustuu oletamaan siitä, että kuluttaja on elinkeinonharjoittajaan nähden heikompi osapuoli sekä neuvotteluaseman että tietojen puolesta (tuomio 29.10.2015, BBVA, C-8/14, EU:C:2015:731, 17 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 29 Tämän heikomman aseman takia kohtuuttomat ehdot eivät direktiivin 93/13 6 artiklan 1 kohdan mukaan sido kuluttajia. Kyseessä on pakottava säännös, jolla pyritään korvaamaan muodollinen tasapaino, joka sopimuksessa perustetaan sopimuspuolten oikeuksien ja velvollisuuksien välille, todellisella tasapainolla, jolla voidaan palauttaa sopimuspuolten välinen yhdenvertaisuus (tuomio 29.10.2015, BBVA, C-8/14, EU:C:2015:731, 18 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 30 Kun otetaan lisäksi huomioon elinkeinonharjoittajiin nähden tällaisessa heikommassa asemassa olevien kuluttajien suojelun muodostaman yleisen edun luonne ja merkityksellisyys, direktiivin 93/13 7 artiklan 1 kohdassa velvoitetaan jäsenvaltiot säätämään riittävästä ja tehokkaista keinoista kohtuuttomien ehtojen käytön lopettamiseksi elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisissä sopimuksissa (tuomio 21.1.2015, Unicaja Banco ja Caixabank, C-482/13, C-484/13, C-485/13 ja C-487/13, EU:C:2015:21, 30 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

- 31 Tähän tavoitteeseen lainvastaisten menettelyjen lopettamisesta pyritään myös direktiivin 2009/22 säännöksillä täydentämällä direktiivissä 93/13 tarkoitettua kuluttajansuojaa, kun siinä annetaan kieltokanteita koskevia asianmukaisia menettelyllisiä keinoja.
- 32 Unionin tuomioistuimen pitäisi vastata kansallisen tuomioistuimen esittämään ensimmäiseen kysymykseen tämän tuomion edeltävissä kohdissa esiin tuoduissa puitteissa.
- 33 Tältä osin on todettava, että unionin tuomioistuimen käytettävissä olevasta asiakirja-aineistosta ja erityisesti Puolan hallituksen esittämistä huomautuksista ilmenee, että Puolan oikeudessa käytetyillä keinoilla, erityisesti kielletyiksi todettujen yleisten sopimusehtojen kansallisen rekisterin pitämällä, pyritään vastaamaan parhaalla mahdollisella tavalla direktiiveissä 93/13 ja 2009/22 säädettyihin kuluttajansuojavelvoitteisiin.
- 34 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin kuvailee tällä kansallisella rekisterillä tavoiteltavan kolmea päämäärää kohtuuttomien sopimusehtojen käyttämisen kiellon tehokkuuden lisäämiseksi.
- 35 Ensinnäkin mainitulla rekisterillä, joka on luonteeltaan julkinen ja jota siten jokainen kuluttaja ja elinkeinonharjoittaja voi tutkia, pyritään vaikeuttamaan muiden elinkeinonharjoittajien kuin niiden, joiden takia kielletyiksi todetut sopimusehdot kirjattiin kyseiseen rekisteriin, suorittamaa tällaisten ehtojen käyttöä ja toistamista. Toiseksi tämä rekisteri edesauttaa Puolan oikeudessa hyväksytyn kuluttajansuojajärjestelmän avoimuutta ja siten siitä johtuvaa oikeusvarmuutta. Lopuksi mainittu rekisteri vahvistaa kansallisen tuomioistuinjärjestelmän moitteetonta toimintaa estämällä näiden muiden elinkeinonharjoittajien käyttämiä vastaavia yleisiä sopimusehtoja koskevien oikeudenkäyntien lisääntymistä.
- 36 Tällaisen rekisterin osalta ei ensinnäkään voida kiistää sitä, että sen käyttöön ottaminen on yhteensoveltuvaa unionin oikeuden kanssa. Direktiivin 93/13 säännöksistä ja erityisesti sen 8 artiklasta ilmenee, että jäsenvaltiot voivat laatia luetteloja kohtuuttomiksi katsotuista sopimusehdoista. Kyseisen direktiivin, sellaisena kuin se on muutettuna direktiivillä 2011/83, jota sovelletaan 13.6.2014 jälkeen tehtyihin sopimuksiin, 8 a artiklan mukaan jäsenvaltiot ilmoittavat komissiolle tällaisten luetteloiden laatimisista. Näistä säännöksistä ilmenee, että nämä kansallisten instanssien laatimat luettelot tai rekisterit vastaavat periaatteessa kuluttajien suojelun etua direktiivin 93/13 puitteissa.
- 37 Toiseksi direktiivin 93/13 8 artiklasta ilmenee, että paitsi kilpailu- ja kuluttajansuojaviraston käyttöön ottaman kaltaisen rekisterin perustamisen myös tämän rekisterin hallinnoinnin on vastattava kyseisessä direktiivissä ja yleisemmin unionin oikeudessa vahvistettuja vaatimuksia.
- 38 Tältä osin on täsmennettävä, että mainittua rekisteriä on hallinnoitava avoimella tavalla paitsi kuluttajien myös elinkeinonharjoittajien etujen mukaisesti. Tämä vaatimus merkitsee erityisesti, että rekisteri on jäsennetty selvällä tavalla, riippumatta sen sisältämien ehtojen lukumäärästä.
- 39 Lisäksi kyseessä olevassa rekisterissä olevien ehtojen on oltava ajantasaisia, mikä merkitsee sitä, että tätä rekisteriä päivitetään huolellisesti ja oikeusvarmuuden periaatetta noudattaen ehdot, joiden ei enää pidä kuulua sinne, poistetaan sieltä viiveettä.
- 40 Lisäksi tehokkaan oikeussuojan periaatteen mukaisesti elinkeinonharjoittajalla, jolle määrätään rahamääräinen seuraamus kyseisessä rekisterissä olevaa ehtoa vastaavaksi katsotun ehdon käyttämisen perusteella, on oltava mahdollisuus hakea muutosta tähän seuraamukseen. Tämän muutoksenhakuoikeuden on voitava koskea sekä lainvastaiseksi katsotun menettelyn arviointia että toimivaltaisen kansallisen elimen, nyt käsiteltävässä asiassa kilpailu- ja kuluttajansuojaviraston, vahvistaman rahamääräisen seuraamuksen määrää.

- 41 Tästä arvioinnista unionin tuomioistuimelle esitetystä asiakirja-aineistosta ilmenee, että Puolan oikeuden mukaan elinkeinonharjoittajalle määrätty rahamääräinen seuraamus perustuu toteamukseen siitä, että elinkeinonharjoittajan käyttämä riidanalainen sopimusehto vastaa kielletyksi katsottua ja kyseisen viraston pitämässä rekisterissä olevaa yleisten sopimusehtojen lauseketta. Tältä osin Puolan järjestelmässä säädetään, että elinkeinonharjoittajalla on oikeus riitauttaa tämä vastaavuus erityistuomioistuimessa eli Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentówissa (Varsovan alueellinen tuomioistuin – kilpailu- ja kuluttajansuoja-asioiden tuomioistuin). Tällä tuomioistuimella on erityinen tehtävä valvoa yleisiä sopimusehtoja ja siten ylläpitää kuluttajansuoja-alan oikeuskäytännön yhtenäisyyttä.
- 42 Unionin tuomioistuimen käytettävissä olevien tietojen mukaan toimivaltaisen tuomioistuimen suorittama tarkastelu ei rajoitu pelkkään tutkittujen ehtojen muodolliseen vertailuun kyseisessä rekisterissä olevien ehtojen kanssa. Sitä vastoin tässä tarkastelussa arvioidaan riidanalaisen ehtojen sisältöä sen määrittämiseksi, ovatko sopimusehdot kaikki kullekin tapaukselle ominaiset olosuhteet huomioon ottaen aineellisesti samanlaiset kyseiseen rekisteriin merkittyjen ehtojen kanssa erityisesti niiden aikaansaamien vaikutusten osalta.
- 43 Edellä esitettyjen näkemysten, joiden paikkansapitävyys ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on varmistettava, perusteella ei voida väittää, että pääasiassa kyseessä olevan kaltaisessa kansallisessa järjestelmässä jätettäisiin ottamatta huomioon elinkeinonharjoittajan puolustautumisoikeudet taikka tehokkaan oikeussuojan periaate.
- 44 Kilpailu- ja kuluttajansuojaviraston vahvistamasta rahamääräisen seuraamuksen määrästä on muistutettava, että direktiivin 93/13 7 artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että on olemassa riittäviä ja tehokkaita keinoja kohtuuttomien ehtojen käytön lopettamiseksi elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisissä sopimuksissa.
- 45 Vaikka tältä osin on todettava, että rahamääräisen seuraamuksen vahvistaminen kohtuuttomaksi luokitellun ehdon käyttämisen vuoksi on epäilemättä keino, jolla pyritään lopettamaan tämä käyttäminen, tämän keino on kuitenkin oltava suhteellisuusperiaatteen mukainen. Siten jäsenvaltioiden on taattava jokaiselle elinkeinonharjoittajalle, joka katsoo, että sille määrätty rahamääräinen seuraamus ei vastaa tätä unionin oikeuden yleistä periaatetta, mahdollisuus muutoksenhakuun tämän seuraamuksen määrän riitauttamiseksi.
- 46 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on pääasiassa tarkastettava, myönnetäänkö kyseessä olevassa Puolan kansallisessa järjestelmässä elinkeinonharjoittajalle, jolle kilpailu- ja kuluttajansuojavirasto on määrännyt rahamääräisen seuraamuksen, oikeus hakea muutosta kyseisen seuraamuksen määrän riitauttamiseksi vetoamalla suhteellisuusperiaatteen noudattamatta jättämiseen.
- 47 Kaikkien edellä esitettyjen seikkojen perusteella ensimmäiseen kysymykseen on vastattava, että direktiivin 93/13 6 artiklan 1 kohtaa ja 7 artiklaa, luettuina yhdessä direktiivin 2009/22 1 ja 2 artiklan kanssa sekä perusoikeuskirjan 47 artiklan valossa, on tulkittava siten, etteivät ne ole esteenä sille, että sellaisten yleisten sopimusehtojen käyttämistä, joiden sisältö vastaa ehtoja, jotka on todettu kielletyiksi lainvoimaisella tuomioistuinratkaisulla ja jotka on kirjattu kielletyiksi todettujen yleisten sopimusehtojen kansalliseen rekisteriin, pidetään sellaiseen elinkeinonharjoittajaan nähden, joka ei ole ollut asianosaisena oikeudenkäynnissä, joka on johtanut kyseisten ehtojen kirjaamiseen mainittuun rekisteriin, lainvastaisena menettelynä, edellyttäen, että – mikä ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on tarkistettava – tällä elinkeinonharjoittajalla on oikeus tehokkaaseen oikeussuojaan sekä sellaisen päätöksen osalta, jolla todetaan vertailtujen ehtojen vastaavuus ja joka koskee kysymystä siitä, ovatko nämä ehdot kaikki kullekin tapaukselle keskeiset olosuhteet huomioon ottaen aineellisesti samanlaiset erityisesti kuluttajien vahingoksi aiheutuviin vaikutuksiin nähden, että sellaisen päätöksen osalta, jolla mahdollisesti vahvistetaan määrätyn rahamääräisen seuraamuksen määrä.

Toinen kysymys

- 48 Toinen kysymys koskee sitä, onko ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin luokiteltava SEUT 267 artiklan kolmannessa kohdassa tarkoitetuksi sellaiseksi ”kansalliseksi tuomioistuimeksi, jonka päätöksiin ei kansallisen lainsäädännön mukaan saa hakea muutosta”.
- 49 Ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee, että tämä kysymys on esitetty sen seikan perusteella, että Puolassa kassaatiovalituksen luokittelu SEUT 267 artiklan kolmannessa kohdassa tarkoitetuksi muutoksenhauksi on kiistanalaista.
- 50 Tässä yhteydessä ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa, että kaikkea unionin oikeuden rikkomista pidetään siviiliprosessilain 398³ §:n 1 momentissa tarkoitettuna kassaatiooperusteena. Tämä tuomioistuin päätelee unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntöön viitaten, ettei se kuulu SEUT 267 artiklan kolmannessa kohdassa tarkoitettuihin tuomioistuihin, koska sen ratkaisuihin voidaan kansallisen lainsäädännön mukaan hakea muutosta.
- 51 Tältä osin on muistutettava, että – kuten Puolan hallitus ja komissio ovat huomauttaneet – unionin tuomioistuimella on ollut tilaisuus tulkita asioissa, joille ovat olleet ominaisia kansalliset muutoksenhakujärjestelmät, jotka ovat verrattavissa pääasiassa kyseessä olevaan järjestelmään, käsitettä ”kansallinen tuomioistuin, jonka päätöksiin ei kansallisen lainsäädännön mukaan saa hakea muutosta”.
- 52 Näissä tuomioissa unionin tuomioistuin on todennut, että jos asianosaiset voivat riitauttaa kansallisen muutoksenhakuasteen tuomioistuimen ratkaisut ylimmässä oikeusasteessa, muutoksenhakuasteen tuomioistuin ei ole SEUT 267 artiklassa tarkoitettu ”kansallinen tuomioistuin, jonka päätöksiin ei kansallisen lainsäädännön mukaan saa hakea muutosta”. Vaikka itse asian tutkiminen edellyttää sitä, että ylin oikeusaste antaa ensin luvan muutoksenhakuun, tämä ei merkitse sitä, että asianosaisilla ei olisi lainkaan muutoksenhakukeinoa käytettävissään (tuomio 16.12.2008, *Cartesio*, C-210/06, EU:C:2008:723, 76 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 53 Unionin tuomioistuin on lisäksi täsmentänyt, että tämä pätee sitäkin paremmalla syyllä senkaltaiseen prosessuaaliseen järjestelmään, jossa ainoastaan asetetaan rajoitukset erityisesti niiden valitusperusteiden luonteelle, joihin voidaan vedota tällaisessa tuomioistuimessa, eli vaaditaan, että valitusperusteiden on perustuttava lain rikkomiseen (tuomio 16.12.2008, *Cartesio*, C-210/06, EU:C:2008:723, 77 kohta).
- 54 Kun otetaan huomioon tämä oikeuskäytäntö, joka koskee kansallisen oikeuden mukaisia muutoksenhakujärjestelmiä, jotka ovat verrattavissa pääasiassa kyseessä olevaan järjestelmään, toiseen kysymykseen on vastattava, että SEUT 267 artiklan kolmatta kohtaa on tulkittava siten, että ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen kaltaista tuomioistuinta, jonka ratkaisuihin, jotka on annettu pääasian kaltaisessa oikeusriidassa, voidaan tehdä kassaatiovalitus, ei voida luokitella ”tuomioistuimeksi, jonka päätöksiin ei kansallisen lainsäädännön mukaan saa hakea muutosta”.

Oikeudenkäyntikulut

- 55 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (viides jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

- 1) **Kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista 5.4.1993 annetun neuvoston direktiivin 93/13/ETY 6 artiklan 1 kohtaa ja 7 artiklaa, luettuina yhdessä kuluttajien etujen suojaamista tarkoittavista kieltokanteista 23.4.2009 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2009/22/EY 1 ja 2 artiklan kanssa sekä Euroopan unionin perusoikeuskirjan 47 artiklan valossa, on tulkittava siten, etteivät ne ole esteenä sille, että sellaisten yleisten sopimusehtojen käyttämistä, joiden sisältö vastaa ehtoja, jotka on todettu kielletyiksi lainvoimaisella tuomioistuinratkaisulla ja jotka on kirjattu kielletyiksi todettujen yleisten sopimusehtojen kansalliseen rekisteriin, pidetään sellaiseen elinkeinonharjoittajaan nähden, joka ei ole ollut asianosaisena oikeudenkäynnissä, joka on johtanut kyseisten ehtojen kirjaamiseen mainittuun rekisteriin, lainvastaisena menettelynä, edellyttäen, että – mikä ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on tarkistettava – tällä elinkeinonharjoittajalla on oikeus tehokkaaseen oikeussuojaan sekä sellaisen päätöksen osalta, jolla todetaan vertailtujen ehtojen vastaavuus ja joka koskee kysymystä siitä, ovatko nämä ehdot kaikki kullekin tapaukselle keskeiset olosuhteet huomioon ottaen aineellisesti samanlaiset erityisesti kuluttajien vahingoksi aiheutuviin vaikutuksiin nähden, että sellaisen päätöksen osalta, jolla mahdollisesti vahvistetaan määrätyn rahamääräisen seuraamuksen määrä.**
- 2) SEUT 267 artiklan kolmatta kohtaa on tulkittava siten, että ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen kaltaista tuomioistuinta, jonka ratkaisusta, jotka on annettu pääasian kaltaisessa oikeusriidassa, voidaan tehdä kassaatiovalitus, ei voida luokitella "tuomioistuimeksi, jonka päätöksiin ei kansallisen lainsäädännön mukaan saa hakea muutosta".

Allekirjoitukset